

VESNICKÉ PAMÁTKOVÉ REZERVACE

- 1

Holašovice
(zapsané v seznamu UNESCO)
- 2

Mazelov
- 3

Plástovice
(centrum tzv. Zbudovských Blat)
- 4

Malé Chrást'any
- 5

Záboří
- 6

Klečaty
- 7

Komárov
- 8

Vlastiboř
(centrum tzv. Veselských Blat)
- 9

Mažice
- 10

Zálší
- 11

Záluží u Vlastiboře (s ukázkovou kovárnou)
- 12

Nahořany
- 13

Vodice
- 14

Volary (muzejní soubor roubených domů
alpského stylu)
- 15

Stachy
- 16

Dobrá

Doporučené trasy po zachovaných objektech lidové architektury

- a

Píseckem
- b

Volyňskem
- c

Vlachovobřezsko
- d

Holašovicko
- e

Hlubocká Blata
- f

Veselská Blata
- g

Okolo Bošilce
- h

Třeboňskem
- i

Doudlebskem
- j

Opalickem
- k

Ounuz (památková zóna s roubenou architekturou)
- l

Kovářovsko

Instituce, které se zaměřují na téma lidová architektura a tematické expozice

- A

Národní památkový ústav
- B

Správa CHKO Třeboňsko, AOPK
- C

Muzeum jihočeské lidové architektury Ludmila v Lužnici u Třeboně
- D

Jihočeské muzeum v Č. Budějovicích, Národopisné sdružení při JčM
- E

Vodní mlýn v Hoslovicích
- F

Muzeum venkovského života Předslavice
- G

Jihočeské zemědělské muzeum Netěchovice
- H

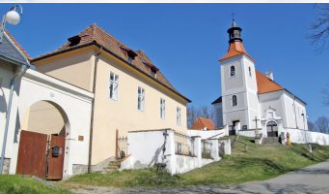
Muzeum JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích, Netolický pivovar
- I

Buškův Hamr u Trhových Svinů
- J

Volarské muzeum, v historickém volarském roubeném domě

Doudlebsko, Opalicko

Oblast Doudlebska, jako českého nejjižnějšího etnografického regionu, zahrnuje oblast mezi třeboňskou a českobudějovickou kotlinou, Blanským lesem a Novohradskem. Podél komunikací a v příhodných lokacích u řek Vltavy a Malše rostla postupně jednotlivá sídla. Do současnosti je možné obdivovat na Opalicku archaické stavební konstrukční prvky zvláště špýcharů, jejichž vznik kolem a po roce 1500 je řadí k nejstarším zděným stavbám lidové architektury na jihu Čech. Dodnes obdivujeme malebné Rančice, Opalice, Radostice, Čertyni, Krnín, Záluží, Štěkři. Některé sýpky si uchovaly dodnes renesanční sgrafitovou výzdobu. Kapličky, boží muka, kamenné zidky vymezující pozemky umocňují výjimečný zážitek.

Doudleby – fara a kostel sv. Vincence

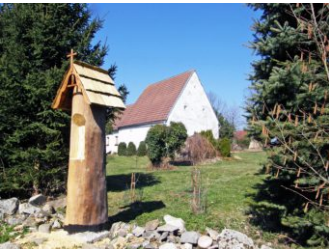
Štěkře – usedlost z tvrze

Doudleby

Čertyně – detail sýpky

Opalice – špýchar

kaplička u Rančic

Řada mlýnů a hamrů na Malši, Stropnici či na potocích reprezentují nezřídka impozantní technické památky. V Dolní Stropnici v malebné scénérii nelze si nevšimnout barokní špýchar u rybníčku. Typické zemědělské usedlosti z 1.pol. 19. st. nalezneme v Radosticích, Trocnově, Strážkovicích, Střížově, Borovnici, Plavu, Doudlebech, Svatém Janu nad Malší. Technickou památkou je i Buškův hamr u Trhových Svin.

Dolní Stropnice – špýchar

Štěkře

V Jihočeském kraji lze navštívit tyto expozice lidové kultury a lidového stavitelství, nebo i instituce, které se tímto tématem zabývají:

Jihočeský kraj zpracovává a schvaluje koncepci podpory státní památkové péče v kraji. Odbor kultury a památkové péče KÚ Jihočeského kraje vykonává státní správu v přenesené působnosti na úseku státní památkové péče a je odborným garantem při přípravě odborných podkladů pro dotační programy na úseku kultury a památkové péče.

Areál vodního mlýna Hoslovce je ukázkou tradičního venkovského způsobu života 19. st. a dokladem středověkého způsobu mletí. Přístupný veřejnosti duben–říjen, více na www.muzeum-st.cz.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, naplňuje poslání odborné a vědecko-výzkumné instituce památkové péče v kraji. Jeho úkolem je i zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat bezplatné konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek. Pořádá naučné přednášky, konference, workshopy, vede knihovnu a organizuje vzdělávací programy, www.npu.cz.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) zajišťuje odbornou i praktickou péči o naši přírodu a krajinu, zejména o chráněné krajinné oblasti (CHKO). Regionální pracoviště Jižní Čechy sídlí v Českých Budějovicích, jeho součástí jsou i CHKO Blanský les a CHKO Třeboňsko (sídlo v Třeboni). Více na www.trebonsko.ochranaprirody.cz.

Muzeum jihočeské lidové architektury Ludmila v Lužnici u Třeboně, otevřeno květen–září, Pá+So+svátky 10–16 h, nebo po tel. dohodě, aspektrum@volny.cz, www.cestamikdomovu.cz.

Originální řešení ukázek vesnických stavení pomoci infokiosku – tzv. „digitální skanzen“. Prezentuje se zde tradiční stavitelství, řemesla a architektura jižních Čech. Nabízí i činnosti osvětové, vědecko-výzkumné, průzkumové, poradenské a průvodcovské.

Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, otevřeno Út–Ne a svátky 9–17,30 h, národopisná expozice - bohatá lidová kultura jižních Čech, architektura, kroje, zvykosloví či lidové umění – interaktivní prvky, vzdělávací programy atd., expozice v Trocnově a v Žumberku, info@muzeumcb.cz, www.muzeumcb.cz.

Národopisné sdružení při Jihočeském muzeu prostřednictvím aktivit svých členů uchovává a šíří lidové tradice z rozličných oblastí života tak, aby dále žily nebo aby paměť na ně ve společnosti stále přetrvávala. NS sdružuje lidové řemeslníky, členy folklorních souborů, sběratele lidového umění, pamětníky a profesionální i laické zájemce o národopis. Pořádá tematická setkání, přednášky a praktické lekce, výlety do muzeí a na památky.

Muzeum JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích, otevřeno květen–říjen, Út–Ne, 9–12, 13–16 h, regionální expozice, selská světnička, sbírka pohlednic, výtvarné výstavy, muzeum@netolice.cz, www.muzeumnetolice.cz.

Netolický pivovar v Netolicích – provoz Lukostřelnice Na půdě – www.lucistnice.cz. V areálu je k nahlédnutí po dohodě depozit historického stavebního materiálu, jsou prováděné stavebně historické průzkumy objektů a dendrochronologické analýzy. Spolupráce s Klubem přátel Č.Budějovic a Společností pro obnovu vesnice a malého města, vlada.musil@gmail.com.

Muzeum venkovského života, sídlo Předslavice 19, u Volyně, otevřeno Po–Pá 8–15 h po předchozím telefonickém ohlášení, expozice věnovaná venkovskému životu a staré zemědělské technice, toningerova@liva.cz, jungwirt.vaclav@liva.cz, www.livamuzeum.cz.

Jihočeské zemědělské muzeum o.p.s., Netěchovice 14, u Týna n. Vlt. otevřeno Út–Ne + svátky 10–18 h, expozice historické zemědělské techniky, řemeslné kurzy a vzdělávací programy, info@zemedelske-muzeum.cz, www.zemedelske-muzeum.cz.

ZA JIHOČESKOU

LIDOVOU ARCHITEKTUROU

Je důležité chránit kulturní dědictví, dochovaná díla našich předků. Toto si již uvědomuje většina národů po celém světě. I my Jihočeši musíme své dědictví ochraňovat, opatrovat, opravovat a propagovat. Jsou to naše kořeny. Lidová architektura z 19. století je v jižních Čechách fenoménem, který se v tomto rozsahu a bohatosti neobjevuje nikde jinde na světě. Můžeme se ale setkat i se stavbami staršími, nebo i lidovou architekturou z počátku 20. století. Rezervace Holašovice je dokonce zapsána na seznamu světového dědictví UNESCO. Je třeba, abychom o tyto jedinečné dochované kulturní hodnoty dobře pečovali a zbytečně o ně nepřicházeli.

Tuto soutěž vypsalo sdružení institucí se zaměřením na jihočeskou lidovou architekturu, ve spolupráci s redakcí Deníku a Jihočeským krajem. Soutěž byla vyhlášena ve 3 věkových kategoriích soutěžících a cílem soutěže bylo:

- podpořit zájem obyvatel o místní tradice a jihočeskou lidovou architekturu
- ukázat na lokality a obce s dochovanou lidovou architekturou
- motivovat vlastníky k citlivým opravám a rekonstrukcím
- přispět ke spolupráci institucí v oborech ochrana památek a muzejní činnost
- zviditelnit muzea lidové architektury a ochrannářské aktivity dalších subjektů.

Kritéria hodnocení:

1. jedinečný charakter jihočeského venkova zachycený na fotografii
2. zdokumentování uceleného souboru staveb i jeho detailů
3. kontext – okolí objektu, typické pro jihočeský venkov
4. památková a umělecká hodnota objektů, jejich autentičnost
5. technická a umělecká kvalita fotografie.

Výsledky fotosoutěže:

Absolutní vítěz soutěže: snímek od Miloše Dědiče z Českých Budějovic statek v Záboří

Výsledky fotosoutěže:

Nejlepší snímek ze **severní části** kraje:
Jiří Šustek z Týna n. Vltavou
štít v Hartmanicích

Nejlepší snímek z **jižní části** kraje:
Mikuláš Vinař
z Rychnova u Nových Hradů
samoty u Čížkrajic

Nejlepší snímek z **východní části** kraje:
Helena Špetlová
z Českých Budějovic
statek v Mazelově

Nejlepší snímek ze **západní části** kraje:
Miloš Dědič z Českých Budějovic
náves v Dobčicích

Nejlepší snímek v kategorii **Dospělí**:
Blanka Šimová z Pacova
štít v Malých Chrástanech

Nejlepší snímek od **nejmladšího účastníka**:
Julie Řehouňková
z Českých Budějovic, 9 let
štít domu v Habří

Nejlepší snímek v kategorii **Mládež**:
Alena Trhliková
z Českých Budějovic, 12 let
špýchar v Opatovicích

Nejlepší snímek v kategorii **Senioři**:
Hynek Hladík z Prachatic
štít v Radošovicích

Písecko, Strakonicko

Zajímavá a rozmanitá je tradiční zástavba vesnic a lidová architektura Písecka, ve které se odrazil i proměnlivý reliéf zdejší krajiny. Zatímco hornatější severní část oblasti přecházející do Středních Čech je typická tradiční architekturou dřevěnou, převážně roubenou, ve střední a jižní části Písecka a na Strakonicku byla dřevěná architektura od poloviny 19. století nahrazována zděnou zástavbou. Střednější architektonické pojetí zdejší zástavby je umocněno hladkými či jednoduše zdobenými lichoběžníkovými štíty.

Zajímavou oblastí tohoto regionu je území severně od Písku mezi řekami Otavou a Vltavou, kde zdejší svěbytnou venkovskou architekturu ovlivnilo působení zedníka Jana Panovce v druhé polovině 19. století. Architektura dochovaná v jižní části celé oblasti, především na Protivínsku a na hranici s Vodňanskem byla potom výrazně ovlivněna blatskou architekturou, s typickými zdobnými motivy.

Unikátní je na Strakonicku i areál vodního mlýna v obci Hoslovice – tvoří jej tři stavby, mlýn s obytnou částí, chlév s kolnou a stodola. Součástí celého širšího areálu je také rybník s náhonem, sad a louky.

Součástí strakonického regionu lidové architektury je dále i území mezi Volyní a Vlachovým Březím, kde působil od 40. let 19. století proslulý zednický mistr Jakub Bursa. Jeho svérázný umělecký rukopis se zachoval na výzdobě štítů mnoha usedlostí celého regionu.

Pohled na náves v Zechovicích na Strakonicku

Jířetice čp. 4 - upravené Jakubem Bursou 1843

Předslavice čp. 18 - z roku 1848

vodního mlýn v obci Hoslovice

Hlubocko, Prachaticko

Oblast Hlubockých blat je územím s velmi bohatými folklórními tradicemi, rybníčné krajiny kolem Hluboké a Zbudova. Cesta Hlubockem může začít v krajském městě České Budějovice a povede přes České Vrbné a Bavorovice k zámku Ohrada, dál přes Munice a Zliv, kolem druhého největšího rybníka v Čechách – Bezdreva – do rázovitého Zbudova. Zbudov byl centrem selského povstání koncem 16. století, které vedl místní rychtář Jakub Kubata. Lidovou architekturou s bohatě zdobenými štíty ale oplývají také sousední Plástovice, Vlhlavy a Malé Chrástany. Co všechno se asi již na těchto velkorysých návsích odehrálo?

Dál můžeme jet přes Tupesy do Radošovic a pokračovat až do Záboří, Dobčic a jedinečně dochované rezervace Holašovice. Vrátime se přes Břehov a Čejkovice zpět přes Haklovy Dvory a přírodní rezervaci Vrbenské rybníky.

Prachaticko je rozmanité území krajiny, kterému odpovídá také různorodá a velmi bohatá skladba venkovské architektury. Zatímco v horských oblastech převládá tradiční roubená zástavba (zvláštní místo patří ojedinělé enklávě domů tzv. „alpského typu“ ve vesnických památkových rezervacích Dobrá a Volary), dále do vnitrozemí dřevěných staveb ubývá (Lažiště, Libotyně či Vitějovice) a nahrazuje je architektura zděná a bohatě zdobená. Plošně chráněné vesnice Třešňový Újezdec a Vodice se řadí mezi nejmalebnější obce Jihočeského kraje.

Plástovice

Malé Chrástany

Michalov, čp. 95 a 96

Zbudov

Nesmíme opomenout jméno Jakuba Bursy, předního zednického a štukatérského mistra, který patří k nejznámějším stavitelům jihočeského venkova. Jeho díla můžeme obdivovat zejména ve Vlachově Březi a jeho okolí (např. Libotyně, Předslavice, Radhostice aj.). Zvláštností štukové výzdoby selských štítů, které jsou jeho dílem, je časté užívání náboženské symboliky (zvláště nástrojů umučení Krista), specifických tvarů v podobě stromečků a zejména stylisticky svérázných nápisů, v nichž byli zmiňováni jak objednatelé daných staveb, tak i jejich zhotovitel.

Předslavice, čp. 4

Malé Chrástany

Libotyně, čp. 6

Veselsko, Třeboňsko

Blata jsou svéráznou přírodní a folklorní oblastí ve střední části jižních Čech. Charakteristický je pro Blata dostatek vody, řek a potoků, ale i rybníků a mokřadů. Typickými pro Blata jsou proto i rašeliníště a mokré louky. Vesnice s původními roubenými staveními bohatly a byly od třicátých let 19. století do jeho konce radikálně přestavovány velkorysou a výtvarně zcela unikátní zděnou architekturou.

Blatská lidová architektura z 19. století je fenomén, často označovaný jako „selské baroko“. V rázovitých blatských vsích severovýchodně od krajského města najdeme překrásné ukázky lidových staveb s nádherně zdobenými fasádami. Tady je k vidění to nejkrásnější, co ruce lidových umělců před více než 100 lety dokázaly v jižních Čechách vytvořit. Zasloužili se o to zejména místní stavitelé Šochové a Patákové.

Západně od Soběslavi, okolo Vlastiboře, najdeme skupinku asi deseti vesnic s mimořádně dochovanými soubory zdobených statků z 19. století – tzv. Soběslavsko-Veselská blata. Většina těchto vesnic je chráněných jako vesnická památková rezervace nebo zóna. Stavby lidové architektury se zde zachovaly například v blatských sídlech Borkovice, Mažice, Zálší, Záluží, Klečaty, Komárov, Svinky a dalších.

V 19. století se rozvíjí i rybníkářství a vzniká velký počet samot, tzv. jednot, neboť poddaní dostávali za zabranou půdu a zrušené statky, které musely ustoupit vodním dílům, náhradní pozemky. Příkladem může být osídlení v lokalitě Odměny na jihozápadním břehu rybníka Svět.

Komárov

Záluží u Vlastiboře

Kojákovice

Kopaniny

Bošilec

Charakteristickým prvkem vesnického prostoru Třeboňska je zejména dvouštítové průčelí propojené ohradní zdí, prolomenou vjezdovou bránou, se zaklenutým či rovným nadpražím, a vstupní brankou. Za poznáním této původní autentické vesnické architektury se můžeme vypravit například z Horusic, přes Ponědražku a Lhotu u Dynína do Bošilce, nebo z Chlumu u Třeboně, přes Lutovou, Žiteč, Mníšek a Pístinu do Stráže nad Nežárkou.

Paris

Klečaty

Záluží

Mazelov